

RISTO PELKONEN
arkkiatri

Kysy vielä jotakin

Sote on kaatunut. Eläköön uusi sote. Kaatui, kun ei tehty oikeita kysymyksiä. Yksi tavoitteli valinnan vapautta, toinen valtaa maakunnissa ja kolmas joukossa mukana pysymistä. Talon rakentamista ei aloiteta savupiipusta eikä palvelujärjestelmän kokoamista ylhäältä alas vaan alhaalta ylös. Niin se vaan on.

Oikeat kysymykset heräävät perusterveydenhuollossa, siellä missä ammattiauttajat kohtaavat avun tarvitsijat omassa kulttuuripiirissään. Kentällä tehdyt havainnot ja niistä versova arki-tieto ja alan asiantuntijoiden tutkittu syvä-tieto ovat poliittisen päätöksenteon vankka pohja.

Filosofi John Rawlsin ajatuksia mukaillen oikeudenmukainen päätös tehdään verhojen takana siten, ettei päättäjä tiedä omaa paikkaansa uudessa asemassa.

Mitä enemmän lääkintätaito jakaantuu suppeille erikoisaloille, sitä tärkeämmäksi ja vaativammaksi käy yleislääkäri työ. Kapean alan spe-

Kalliiksi käy, jos monisairas joutuu erikoissairaanhoidon kierteeseen – kun tuttu terveyskeskuslääkäri on lähtenyt muihin hommiin. Selvä se. Tärkeintä on pitkäaikainen luottamuksellinen suhde potilaan ja lääkärin välillä. Yhdeksän kuukauden pakollinen terveyskeskustyö voi olla opiksi, mutta siihen tarvitaan koulutusvirkoja. Pätkätyöllä ei edistetä kansalaisten terveyttä eikä hoideta sairaita.

Valtiovalan lupaama 70 miljoonan euron hätäapu on tuiki tarpeen, mutta se ei ratkaise ongelmaa.

Tarvitaan uusia luovia ajatuksia ja oikeita kysymyksiä. Mikä mättää? Mihin ovat kadonneet terveyskeskustyön ilo ja imu? Miksi yhdessä paikassa perusterveydenhuolto toimii kuten pitää ja toisessa ei?

Nuoren, yleislääketieteeseen erikoistuvan lääkärin Lara Juvosen hätähuuto Helsingin Sanomissa kiiri kauas: ”Ai miksikö terveyskeskukseen ei ole halukkuutta nuorilla lääkäreillä?” Nuoren lääkärin resepti on oivallinen ohjelmanjulistus. Jos tiedät miksi, tiedät miten. Siinä kaikki.

Tuumasta toimeksi.

Miten olisi, jos yleislääketieteeseen erikoistuvat nuoret lääkärit, terveyskeskuksissa lääkärin työtä tekevät ja koulutuksen ymmärtäjät valmistelisivat luonnoksen otsikolla ”Perusterveydenhuolto uudessa maailmassa”. Sen pohjalta järjestettäisiin valtakunnallinen terveyskeskuspäivä.

Kun yksilöllinen genomitieto lohkaistaan biopankkien äärettömistä tiedostoista, nuori lääkäri on todella uuden maailman edessä keskellä nopeasti etenevää ja vaikeasti hallittavaa teknologiaa. Siksi on kysytty, häviääkö lääkäriltä apua hakeva kansalainen tämän tietotulvan taakse.

Ei häviä. Niin pysyviä ovat nämä kolme suurta: tiedot, taidot ja lähimmäisen rakkaus.

Runoilija Lassi Nummen sanoin toivotan teille kaikille työn iloa ja onnistumisen riemua: ”Paljon järkeä tarvitsemme ja pisanan hulluutta elääksemme huomiseen ja huomisen yli.” ●

*Jos tiedät miksi, tiedät miten.
Siinä kaikki.*

sialistin ja holistista näkemystä edustavan generalistin näkökulmat ovat erilaiset. Toisen katse kohdistuu tautiin ihmisessä, toisen kohteena on sairas ihminen.

Kaikki tiedämme, että enin osa terveydenhuoltoon allokoiduista yhteisistä voimavaroista on viime vuosina suunnattu erikoissairaanhoidon. Tämä priorisointi koskee sekä kättentaitajia että euroja. On kuviteltu, että näin tuotetaan parhaiten terveyttä.

Todellisuus on toinen.

Molemmat hävisivät.

Ylätasolle kertyi työtä, joka ei sinne kuulu. Keskittämisen vimmassa generalisti jäi yksin, kun toimintaympäristö autioitui.

Suurimmat häviäjät ovat monisairas vanhus, joka jää yksikseen kotikuntaansa vailla omaa lääkärinä, moniongelmainen nuori ja kuka tahansa apua tarvitseva kansalainen.